

TÜR SAY! 2021

RAPORU

*ilgini çeken bir
canlı bul*

*fotoğrafını
çek*

*herkesle
paylaş*

4 Haziran 2021 ODTÜ Yerleşkesi

DKM

EKOSAM

**ODTÜ
METU**

TÜR SAY! 2021 RAPORU

Türkiye'nin üçüncü Tür Say! etkinliği 6 Haziran 2021 Cuma günü ODTÜ Yerleşkesi'nde gerçekleşti. Etkinliğe pandemi nedeniyle sınırlı sayıda doğa sever davet edildi.

Tür Say! belirli süre içinde, belirli bir alanda yaşayan canlı türlerinin kayıt altına alındığı bir biyolojik çeşitlilik tespit çalışmasıdır. Alanında uzman doğa bilimciler, gönüllü doğa rehberleri ve vatandaşların geniş katılımıyla bir maraton şeklinde gerçekleştirilir. Amacı, bir yandan halkın doğa ve doğa koruma konularına ilgisini çekmek, bir yandan da korunması istenen alanın tür çeşitliliğini ortaya koymaktır.

Etkinlik Doğa Koruma Merkezi Vakfı (DKM) ve ODTÜ Ekosistem Uygulama ve Araştırma Merkezi (EKOSAM) ve EKOSAM Öğrenci Topluluğu işbirliğiyle düzenlendi.

Sabahın erken saatlerinde başlayıp akşam altıya kadar süren etkinlikte doğa severler doğa rehberleri eşliğinde gözlem yaptı, ilgilerini çeken bitki, kuş, kelebek türlerinin fotoğraflarını çekti, bir uygulama aracılığıyla bu türleri kaydetti ve herkesle paylaştı. Uzmanlar da bu türlerin belirlenmesine yardımcı oldular. Böylece vatandaşlık bilimi kapsamında bir çok tür tespit edilirken, doğada keyifli vakit geçirildi.

Görseller, Tür Say! 2019'a aittir. Etkinlik, katılımcıların kayıt yapmasıyla başlar. Doğa severler etkinlik hakkında bilgilendirilir ve muvafakatname imzalarlar. Kayıt sonrası gruplara ayrılır ve doğa rehberleri eşliğinde araziye çıkarlar.

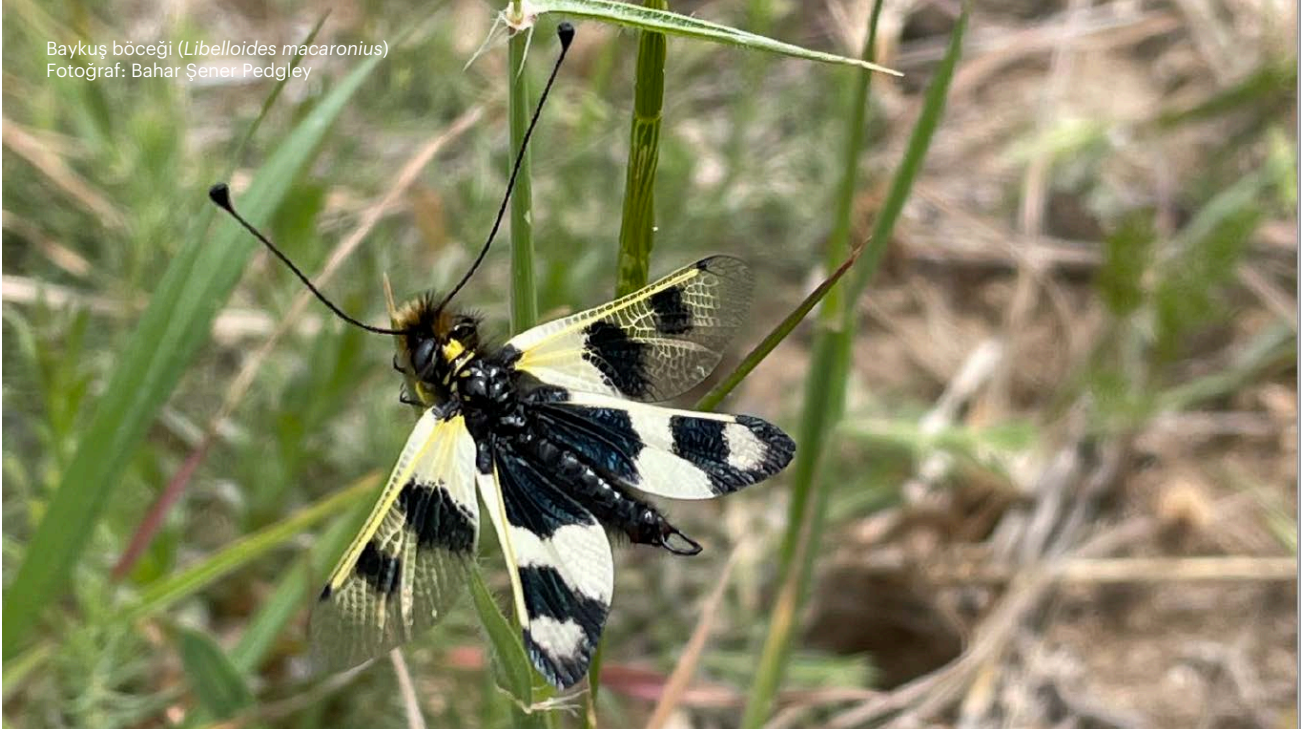
TÜR SAY! ETKİNLİĞİ HAKKINDA

Dünyaca bilinen adıyla BioBilitz, kısa bir süre içinde belirli bir alanda mümkün olduğu kadar çok türü bulmaya ve tanımlamaya odaklanan bir etkinliktir. Bu etkinlikte, aileler, öğrenciler, öğretmenler ve her yaşta doğa sever, bir bölgenin biyolojik çeşitliliğinin anlık görüntüsünü ortaya çıkarmak için birlikte çalışır. BioBlitz, herhangi bir coğrafyada (kentsel, kırsal veya banliyö), arka bahçe kadar küçük veya bir ülke kadar büyük bir alanda gerçekleştirilebilir.

iNaturalist gibi akıllı telefon teknolojileri ve uygulamaları, BioBlitz'in bir parçası olarak canlıların görsellerini ve biyolojik bilgilerini toplamayı kolaylaştırır. iNaturalist'e yüklenen yüksek kaliteli veriler, dünyanın dört bir yanındaki bilim insanlarından karar vericilere birçok uzman tarafından kullanılan açık kaynaklı bir veritabanı olan Küresel Biyolojik Çeşitlilik Danışma Tesis'i'nin bir parçası haline gelir. Bu, biyolojik çeşitlilik hakkında bilimsel veri sağlamak amacıyla İnternet üzerinden web hizmeti olarak kullanılmaya odaklanmış uluslararası bir organizasyondur.

Görseller, Tür Say! 2019'a aittir. Araziye çıkan katılımcılar, ilgilerini çeken canlı türlerinin fotoğrafını çeker ve iNaturalist uygulamasıyla kaydederler. Bilim insanları da kaydedilen türleri tanımlayarak biyolojik çeşitliliği ortaya çıkarırlar.

BioBlitz terimi, 1996 yılında, ABD Ulusal Park Servisi doğa bilimcisi Susan Rudy tarafından icat edildi. Toplanan bilimsel verilerin yanı sıra, herhangi bir BioBlitz'in en önemli bileşeni, halkın katılımı ve vatandaş biliminin teşvik edilmesidir. Yerel halkın yaşadığı bölgenin biyolojik çeşitliliği ile etkileşime girmesine izin veren bu tür etkinlikler, halka amatör bilim insanı olarak bilime ve doğa koruma çalışmalarına katkıda bulunmayı sağlıyor.

Tür Say! etkinliği ilk kez ODTÜ Yerleşkesi'nde 2018 yılında Gençlik ve Kent için Doğa projesi kapsamında gerçekleştirildi. Doğa Koruma Merkezi Merkezi'nin ODTÜ, Butterfly Conservation (UK), Anima Mundi (IT), Thessaly Teknolojik Eğitim Enstitüsü (GR) ortaklığında ve Erasmus+ Stratejik Ortaklıklar çerçevesinde desteklenen Gençlik ve Kent için Doğa projesi gençlerin sürdürülebilirlik ve doğa koruma konularında bilgi ve becerilerle donatılarak güçlendirilmesini hedefliyordu. Proje hakkında detaylı bilgi <http://odtuedodoga.org> sayfasından edinilebilir.

ODTÜ DOĞASI

ODTÜ Yerleşkesi, Ankara şehir merkezinin güneydoğusuna uzanan yaklaşık 4500 hektarlık bir alanı kaplar. Arazi, kuzeyde Eskişehir yolu, batıda Bilkent Bulvarı, kuzeyde Konya yolu ve güneydoğuda Eymir Gölü civarından geçen Ankara çevre yolu ile sınırlanmıştır. Konya yolu ve incek bulvarı arazinin içinden geçip, araziye parçalara ayırmıştır.

TÜR SAY! 2021 RAPORU

Yerleşke, kente soluk veren ormanı, endemik türlerle dolu bozkır alanı ve Eymir Gölü'yle Ankaralıları doğayı tanımak ve keyifli zaman geçirmek için benzersiz fırsatlar sunar.

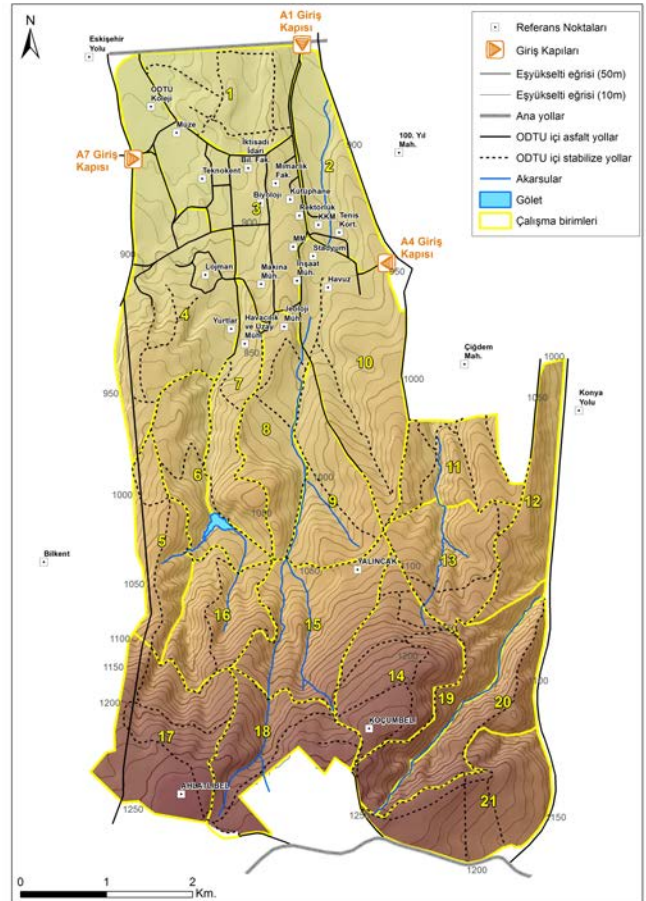
Kentin merkezinde bozulmadan kalabilmiş bu doğal alanda, arazide insan eliyle yetiştirilmiş karaçam, sarıçam, sedir ve kızılçam ağırlıklı orman örtüsü, zamanla yarı doğal bir karakter kazanmış, tipik flora ve fauna unsurları ile bütünleşen yaşam birliklerine dönüşmüştür. Öyle ki yerleşkede yaklaşık 800 bitki türü bulunur. Bunlardan 50'si endemiktir.

Türkiye'nin 65 Öncelikli Kelebek Alanı'ndan birisidir. Son derece nadir bir tür olan Güzel nazuğum kelebek türünün dünyanın bilinen en önemli popülasyonu başta olmak üzere, yaklaşık 126 kelebek türüne ev sahipliği yapar.

Ayrıca ODTÜ'de 210'dan fazla kuş türü kaydedilmiştir. Bu sayı Türkiye'de toplam bilinen kuş türlerinin neredeyse yarısına denk gelir. Tilki, alaca kokarca, porsuk, gelincik gibi yırtıcı memeliler de yerleşkenin diğer sakinleridir.

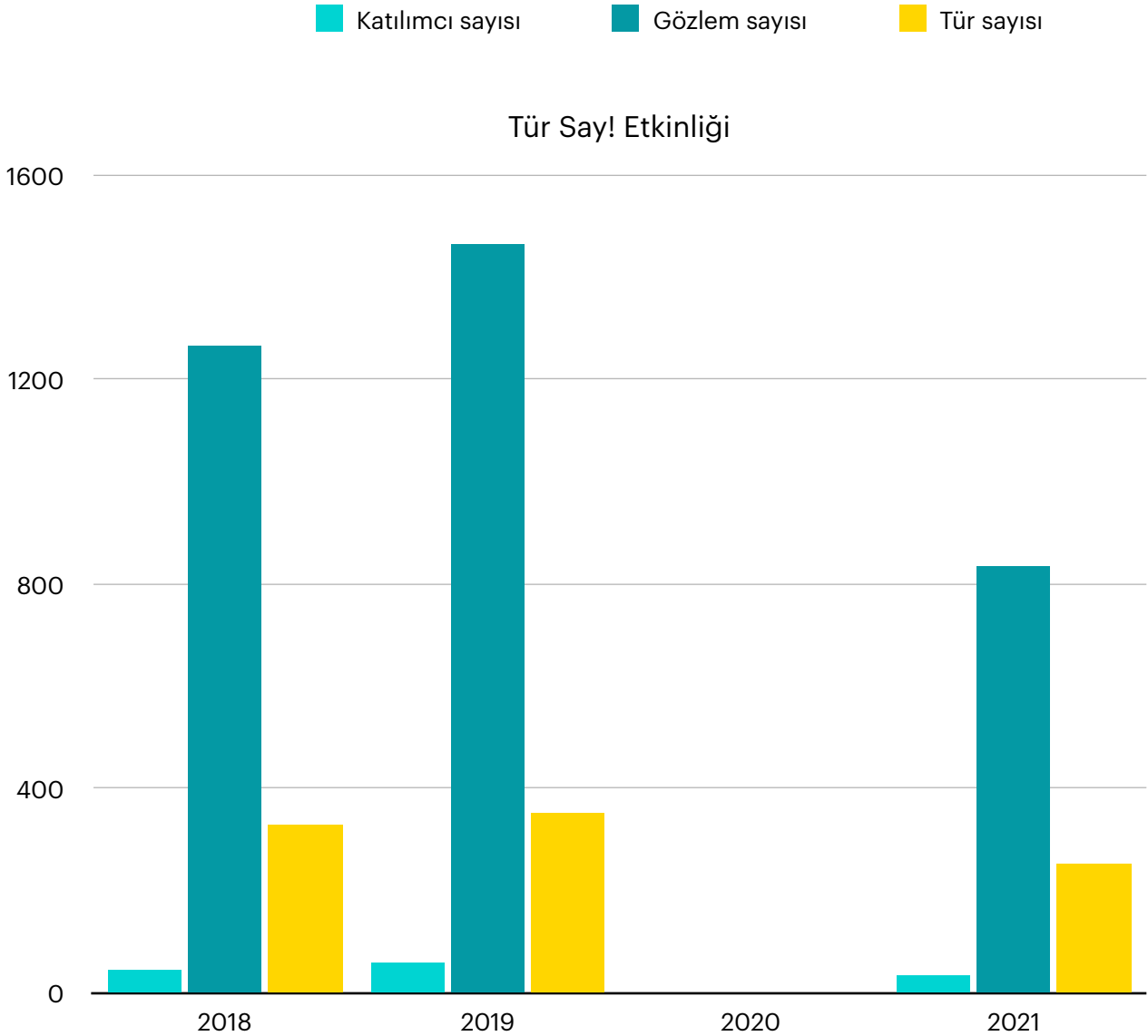
Üstteki görsel: Gençlik ve Kent için Doğa Projesi kapsamında tasarlanmış ODTÜ Doğa Haritasıdır.

Altteki görsel: Etkinlikte katılımcılar doğa rehberleri ile Tür Say! için hazırlanmış haritada belirli alanlara giderek bu alandaki canlı türlerini kaydederler.

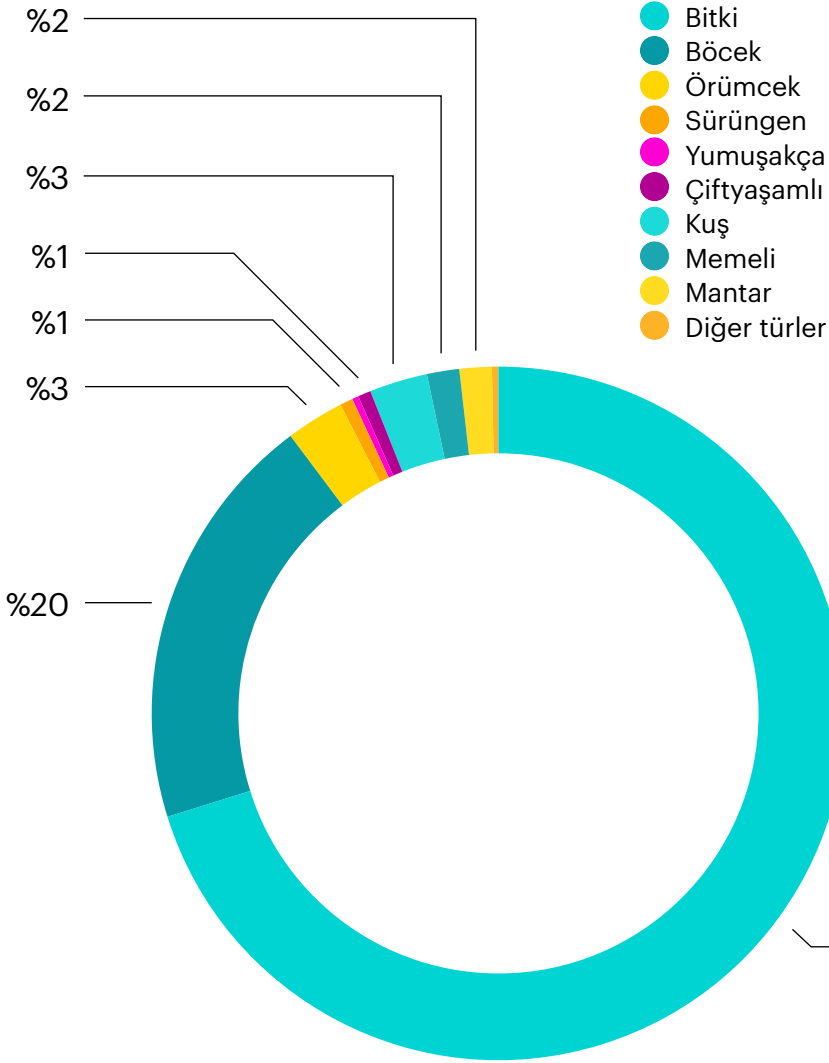
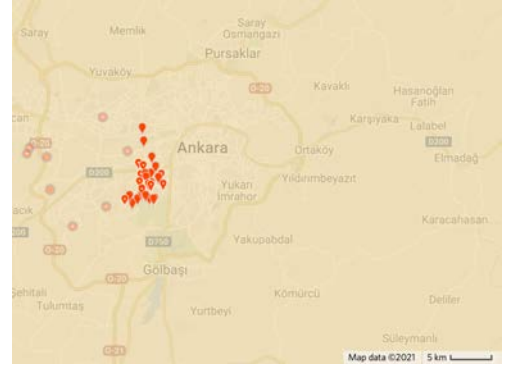
TÜR SAY! BULGULARI

İlk Tür Say! etkinliğinde 44 gözlemci 1264 canlı kaydı yaptı. 424 taksona ait 325 tür kaydedildi. En çok kayıt altına alınan 5 tür Anadolu melikesi (*Melanagia larissa*), saçlı keten (*Linum hirsutum*), korunga (*Onobrychis hypargyrea*), uyuzotu (*Genus scabiosa*) ve İspanyol kraliçesi (*Issoria lathonia*) oldu. İkinci Tür Say! etkinliğinde 1.464 gözlem yapıldı ve 335 taksaya ait 353 tür kaydedildi. En çok gözlenen türler Kuşburnu (*Rosa canina*), nazuğum (*Euphydryas aurinia*), eşekdikeni (*Carduus nutans*), kan güvesi (*Zygaena purpuralis*), cüzegözü (*Cerithe minor*) oldu. 2020 yılında pandemi nedeniyle yapılamayan Tür Say!'ın üçüncüsü 6 Haziran 2021'de gerçekleştirildi. 34 katılımcı tarafından 836 gözlem yapıldı. 335 taksaya ait 252 tür kaydedildi. En çok kayıt altına alınan türler nazuğum (*Euphydryas aurinia*), kan güvesi (*Zygaena purpuralis*), kuşburnu (*Rosa canina*), körigen (*Securigera varia*) ve eşekdikeni (*Carduus nutans*) oldu.

2018

İlk Tür Say! etkinliğinde 44 doğa sever tarafından 1.264 gözlem yapıldı ve 424 taksaya ait 325 tür kaydedildi.

Anadolu melikesi (*Melanagria larissa*)

keten (*Linum hirsutum*)

korunga (*Onobrychis hypargyrea*)

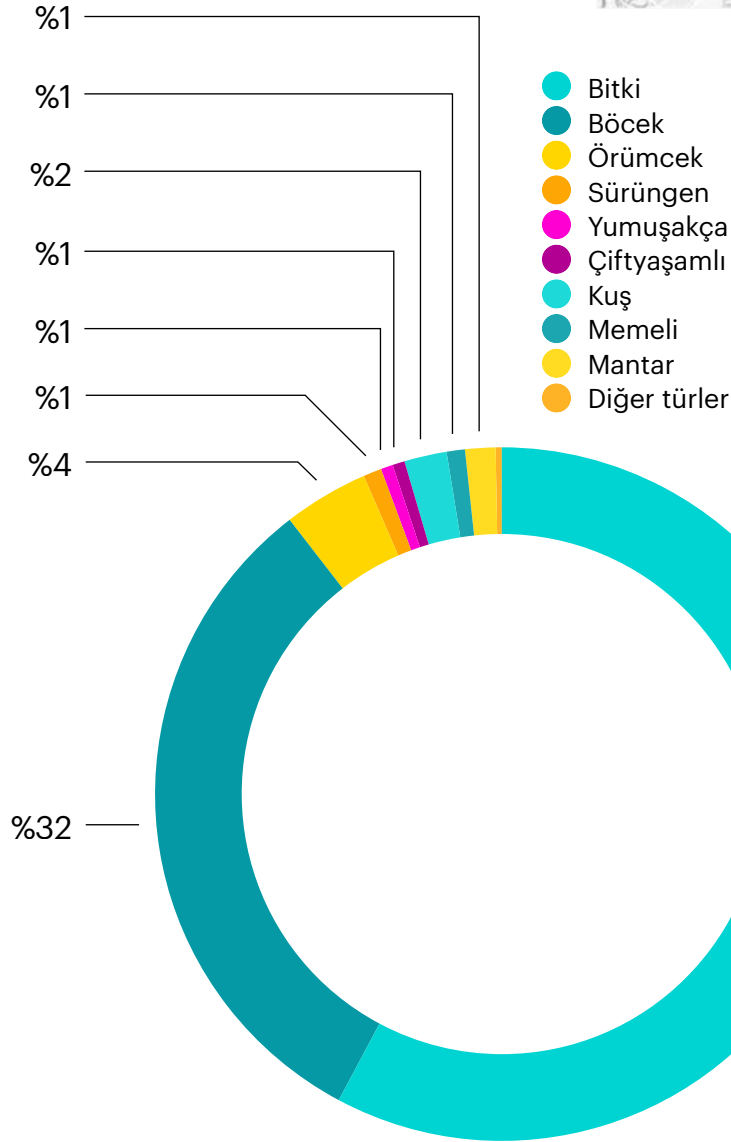
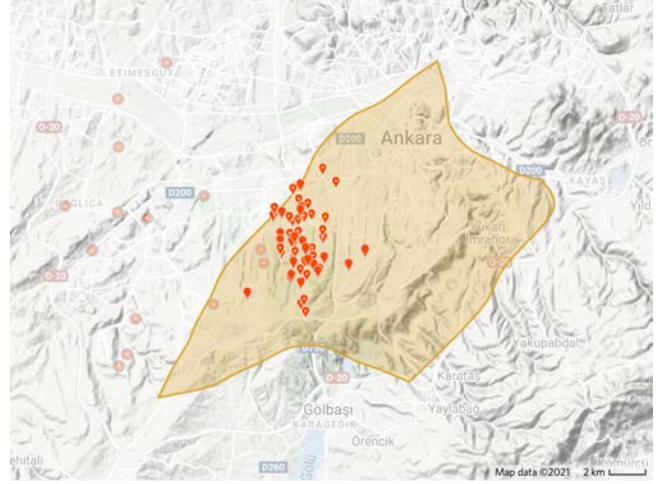
uyuzotu (*Genus scabiosa*)

İspanyol kraliçesi (*Issoria*)

2019

İkinci Tür Say! etkinliğinde 56 doğa sever tarafından 1.464 gözlem yapıldı ve 520 taksaya ait 353 tür kaydedildi.

kuşburnu (*Rosa canina*)

nazuğum (*Euphydryas aurinia*)

eşekdikeni (*Carduus nutans*)

%58

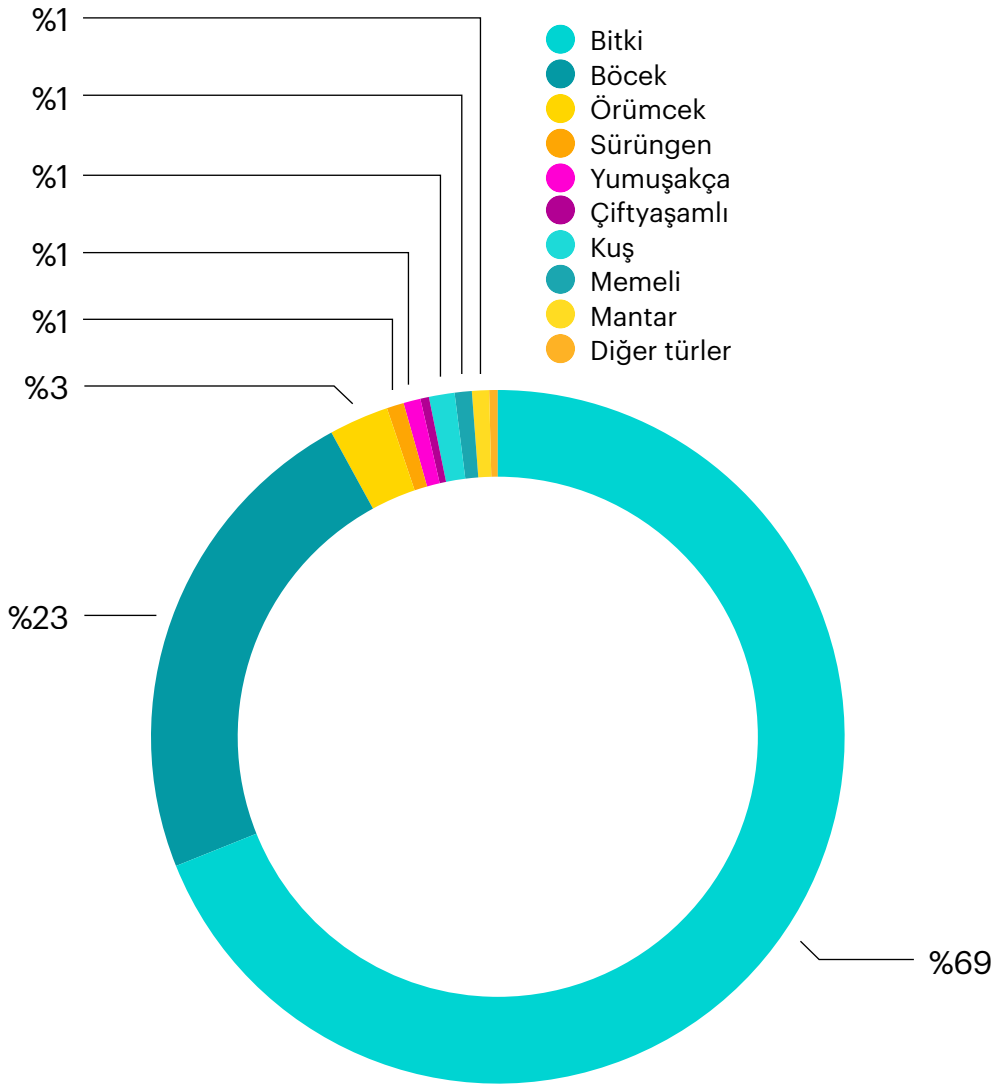
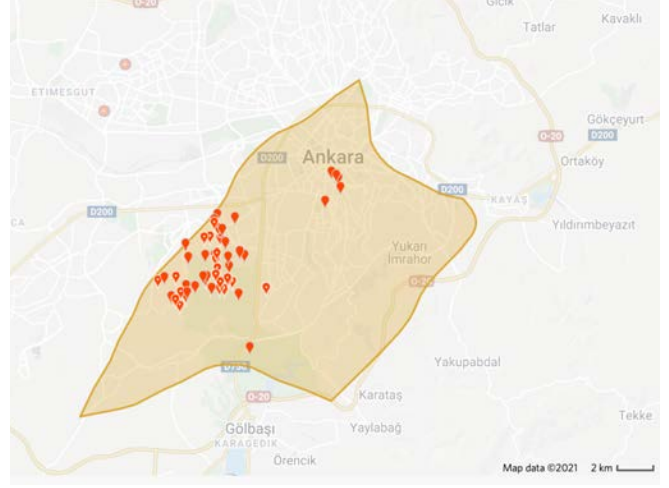
kan güvesi (*Zygaena purpuralis*)

cüzegözü (*Cerinth minor*)

2021

Üçüncü Tür Say! etkinliğinde 34 katılımcı tarafından 836 gözlem yapıldı. 335 taksaya ait 252 tür kaydedildi.

nazuğum (*Euphydryas aurinia*)

kan güvesi (*Zygaena purpuralis*)

kuşburnu (*Rosa canina*)

körigen (*Securigera varia*)

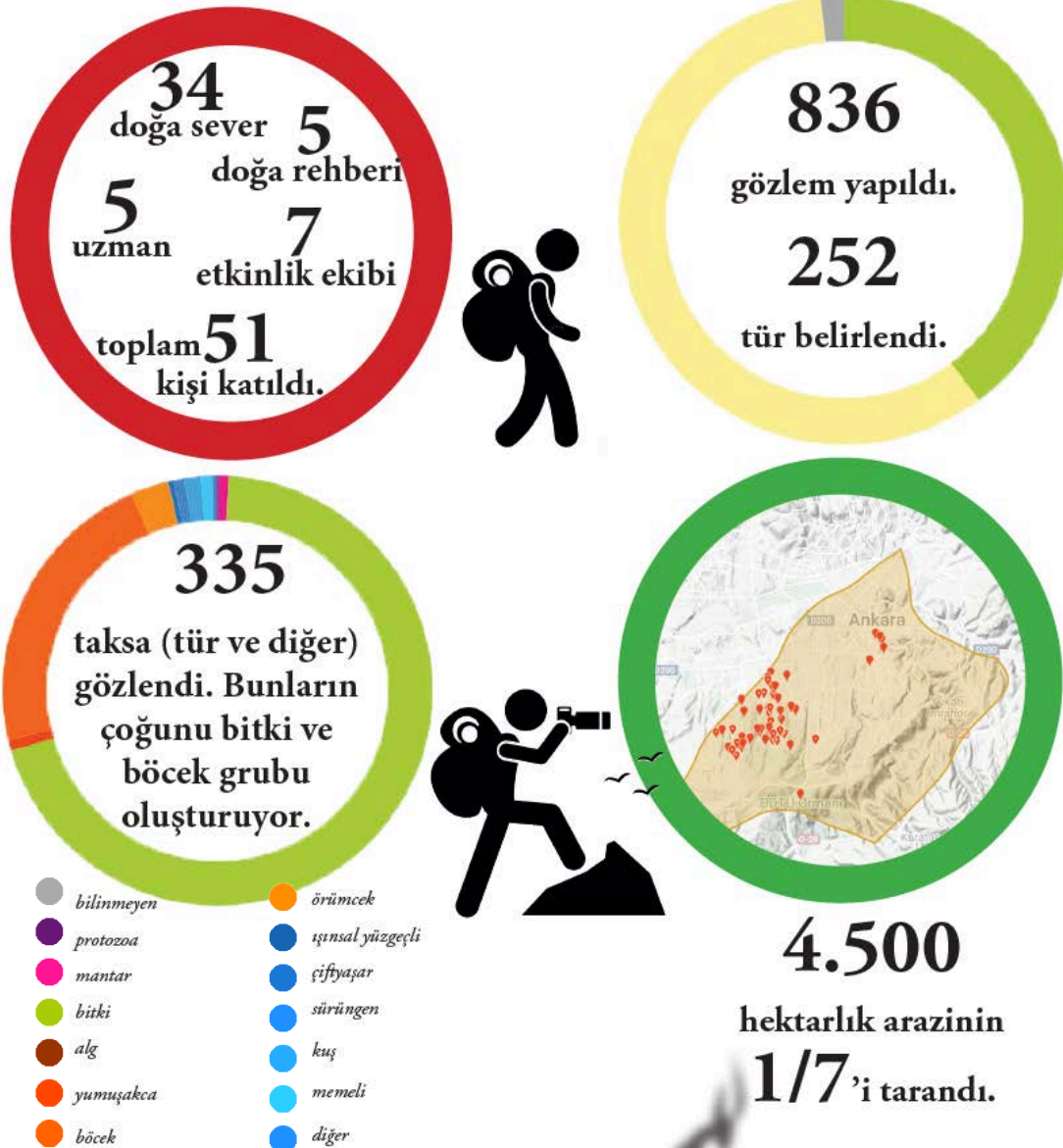
eşekdikeni (*Carduus nutans*)

TÜR SAYI 2021 RAPORU

EN ÇOK GÖZLEMLENEN TÜRLER					
2018		2019		2021	
Tür adı	#	Tür adı	#	Tür adı	#
<i>Melanargia larissa</i>	31	<i>Rosa canina</i>	23	<i>Euphydryas aurinia</i>	12
<i>Linum hirsutum</i>	23	<i>Euphydryas aurinia</i>	17	<i>Zygaena purpuralis</i>	11
<i>Onobrychis hypargyrea</i>	23	<i>Carduus nutans</i>	16	<i>Rosa canina</i>	10
Genus <i>Scabiosa</i>	21	<i>Zygaena purpuralis</i>	15	<i>Securigera varia</i>	9
<i>Issoria lathonia</i>	15	<i>Cerithe minor</i>	15	<i>Carduus nutans</i>	8
<i>Teucrium polium</i>	14	<i>Crambe tataria</i>	15	<i>Berberis aquifolium</i>	7
<i>Echinops pungens</i>	11	<i>Potentilla recta</i>	14	<i>Salvia verticillata</i>	6
<i>Coccinella septempunctata</i>	10	<i>Anchusa azure</i>	14	<i>Convolvulus arvensis</i>	5
<i>Cichorium intybus</i>	10	<i>Coccinella septempunctata</i>	13	<i>Papaver rhoeas</i>	5
<i>Cota tinctoria</i>	10	<i>Sanguisorba minor</i>	13	Genus <i>Verbascum</i>	5
<i>Melitaea didyma</i>	10	<i>Adonis aestivalis</i>	13	<i>Ajuga chamaepitys</i>	5
<i>Artemia squamata</i>	10	<i>Lathyrus cicera</i>	13	<i>Potentilla recta</i>	5
<i>Anchusa leptophylla</i>	9	<i>Testudo graeca</i>	12	Genus <i>Lythria</i>	5
<i>Galium verum</i>	9	<i>Cupido osiris</i>	12	<i>Helix lucorum</i>	5
<i>Salvia virgata</i>	8	<i>Chrysojasminum fruticans</i>	12	Genus <i>Omophlus</i>	5
<i>Stachys cretica</i>	8	<i>Vicia cracca</i>	11	<i>Linum hirsutum</i>	5
Genus <i>Isophya</i>	8	<i>Helix lucorum</i>	11	<i>Bellis perennis</i>	4
<i>Dipsacus laciniatus</i>	8	<i>Polygala anatolica</i>	11	<i>Thomisus onustus</i>	4
<i>Crataegus orientalis</i>	8	<i>Ornithogalum oligophyllum</i>	11	<i>Echium italicum</i>	4
<i>Centaurea carduiformis</i>	8	<i>Salvia absconditiflora</i>	11	<i>Cerithe minor</i>	4
<i>Pyrus elaeagrifolia</i>	8	<i>Ajuga chamaepitys</i>	10	<i>Oxyopes heterophthalmus</i>	4
Genus <i>Hedysarum</i>	7	<i>Pyrus elaeagrifolia</i>	10	<i>Polyommatus amandus</i>	4
<i>Glaucium corniculatum</i>	7	<i>Orobanche anatolica</i>	10	<i>Gypsophila venusta</i>	4
<i>Securigera varia</i>	7	<i>Glaucopsyche alexis</i>	9	Family <i>Formicidae</i>	3
<i>Consolida raveyi</i>		<i>Rosa foetida</i>	9	<i>Silene vulgaris</i>	3
<i>Salvia absconditiflora</i>	7	<i>Anchusa leptophylla</i>	9	<i>Melilotus officinalis</i>	3
<i>Testudo graeca</i>	6	<i>Melitaea cinxia</i>	8	<i>Ailanthus altissima</i>	3

Kelebeklerden en çok gözlenen nazuğum fırçaayaklar ailesinden ve Avrupa'da azalan popülasyonu koruma altındadır. 2019 ve 2021'de en çok kayıt altına alınan türler, hemen hemen aynıdır. Bu türler, hem bu mevsimde bozkırda hangi türlerin gözlemlenebileceğini hem de bozkırın belirgin türlerini gösteriyor. Ayrıca Ankara çarşafı (*Paracaryum ancyritanum*) gibi Boissier tarafından keşfedilen ve adını Ankara'dan alan türlerin gözlemlenmesi biyolojik çeşitliliğin izlenmesi açısından önemlidir. Bir diğer önemli sonuç; ODTÜ Yerleşkesi florası çok iyi çalışılmış olmasına rağmen Tür Say! etkinlikleri sırasında daha önce kaydedilmemiş bazı türlerin de kaydedilmesidir. Örneğin, 2019 yılında *Orchis purpurea*, 2021 yılında *Alkanna orientalis* ilk defa yerleşkede görülen türler olmuştur. Bu tip çalışmaların sürdürülmesi, ODTÜ Yerleşkesi'nin biyolojik çeşitliliğini ve çeşitliliği etkileyen etmenleri daha iyi anlamamızı sağlayacaktır.

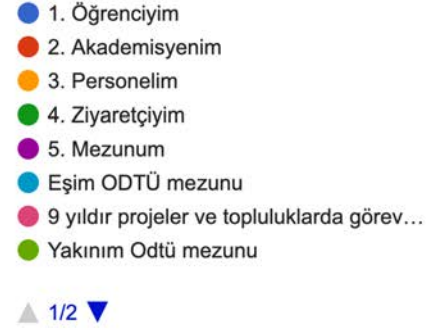
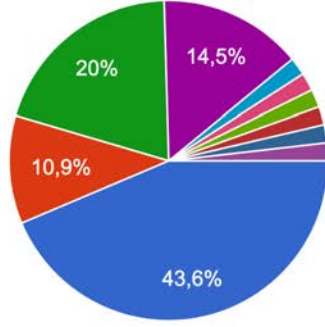
Etkinlikle ilgili bazı grafiksel bilgiler aşağıdadır:

Etkinliğe başvuran katılımcılarla ilgili bazı grafiksel bilgiler aşağıdadır:

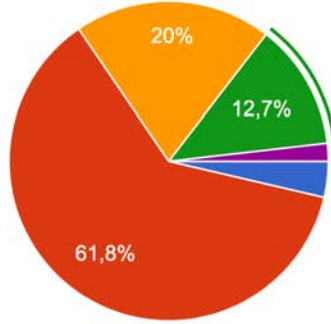
ODTÜ ile bağlantınız nedir?

55 yanıt

Yaşınız

55 yanıt

Dolayısıyla etkinliğe öğrencilerin ve 16-30 yaş grubunun ilgisi dikkat çekicidir.

TÜR SAY! 2021 RAPORU

Pandemiyle birlikte doğaya dönüşün gözlemlendiği 2020-2021 yıllarında Tür Say! 2021 etkinliği de basında geniş yer aldı. Basına yansıyan haberlerin bazıları aşağıdadır:

<https://www.aa.com.tr/tr/yasam/dogaseverler-odtude-bitki-ve-hayvan-turlerini-kayit-altina-aldi/2263873>
<https://www.hurriyet.com.tr/amp/yerel-haberler/ankara/dogaseverler-tur-saydi-41825494>
<https://www.amerikaninsesi.com/a/turkiye-nin-3-tur-say-etkinligi-odtu-yerleskesinde-yapildi/5916512.html>
<https://www.dailymotion.com/video/x81qvrj>
<https://www.trthaber.com/haber/guncel/dogaseverler-odtude-bitki-ve-hayvan-turlerini-kayit-altina-aldi-586159.html>
<https://www.facebook.com/watch/?v=273232727882169>
<https://basinda.metu.edu.tr/2021-06-08/2448460>
<https://youtu.be/fF8dLYKtSN4>

Tür Say! 2021 katılımcılarının bazılarının geribildirimleri de aşağıdadır:

Katılımcı çeşitliliği, iNaturalist uygulamasının kullanılması, grupların bölünerek gezmesi iyiydi. Doğayla iç içe olmak, türlerin ayırđına varmak, normalde korkulup irkilen canlılara karşı daha olumlu hissetmeyi öğrenmek etkinliğin olumlu yanları idi.

Samimiyet, düzenleyicilerin etkinliğe olan samimi ilgisi ve seçim şansı hoşuma gitti. Yeni yaşam türleri tanıdım. ODTÜ doğasını keşfettim. Kızımın doğada olmanın keyfini çıkardım.

ODTÜDoğası Haritasını beğendim, ne çok katı ne çok belirsiz kurallar vardı, grup içi etkileşim iyiydi.

Doğada grup halinde zaman geçirme ve spor yapma imkanı sağlamaları açısından çok güzel bir etkinlikti.

Katılımcıların, liderlerin, ve organizatörlerin motivasyonu ve enerjileri süperdi. Online-email bilgilendirmeler faydalı oldu. Katılımcılara verilen ufak hediyeler de güzeldi.

Yürüyüşte liderlerin ek bilgiler vermesi faydalı oldu. Gruptaki katılımcıların arasındaki iletişim de oldukça güzeldi.

Organizasyon, hava durumu ve rehber hocalarımız iyiydi. Yeni keşifler, keyifli sohbet ve yürüyüş, bilgi alışverişi hoşuma gitti.

Doğa Koruma Merkezi Vakfı (DKM), 2004 yılından beri doğa koruma alanında faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşu. Doğa Koruma Merkezi Vakfı'nın amacı; bilimsel yaklaşımları temel alarak, biyolojik çeşitliliğin etkin şekilde korunmasını ve doğal kaynakların sürdürülebilir şekilde yönetilmesini sağlamak. Çalışmalarında koruma biyolojisi disiplini temel alan DKM, bu anlayışın yaygınlaşması için de çaba gösteriyor. Dolayısıyla, koruma çalışmalarının başarısı ve sürekliliği için kapasitenin artırılması DKM'nin öncelikleri arasında.

DKM ile birlikte ODTÜ Ekosistem Uygulama ve Araştırma Merkezi (EKOSAM) ve Erasmus+ Gençlik ve Kent için Doğa Projesi kapsamında kurulan EKOSAM Öğrenci Topluluğu vatandaş bilimini önce ODTÜ 'de, sonra Ankara ve ülke çapında yaygınlaştırarak doğa koruma çalışmalarına katkı sağlamaya ve işlenebilir çıktılar elde etmeye çalışır.

Tüy güvesi (Pterophorus)
Fotoğraf: Bahar Şener Pedgley

Teşekkürler: Can Bilgin, Evrim Karaçetin, Mecit Vural, Mert Elverici, Samet Haydar Genç

Etkinlik ekibi: Kardelen Mutlu, Ahmet Furkan Ton, Melek Mercantaş, Vildan Acar, Barış Çalışkan, Umut Hasanoğlu, M. Banu Gündoğan, Meryem Beklioğlu, Nur Filiz, Tuğba Can, Uğur Zeydanlı, Fethiye Aytaç, Zeynep Bilgi Buluş, Hakan Eligül, Emre Egemen Satılmış, Deniz Tapan ve Aylin Turgut Ecevit